ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 17ης Ιουλίου 2008 *

Στην υπόθεση C-226/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Finanzgericht Düsseldorf (Γερμανία) με απόφαση της 27ης Απριλίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Μαΐου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Flughafen Köln/Bonn GmbH

κατά

Hauptzollamt Köln,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, J. Klučka, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και A. Arabadjiev, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Απριλίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Flughafen Köln/Bonn GmbH, εκπροσωπούμενη από τους D. Schiebold και A. Richter, Rechtsanwälte,

— το Hauptzollamt Köln, εκπροσωπούμενο από τον O. Meyer, Oberregierungsrat, και τον K. Deutschmann,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον G. Albenzio, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον W. Mölls,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 283, σ. 51).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Flughafen Köln/Bonn GmbH και του Hauptzollamt Köln (τελωνειακής αρχής της Κολωνίας) σχετικά με την άρνηση του δευτέρου να επιστρέψει τον φόρο που κατέβαλε η πρώτη, το 2004, για το πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως που χρησιμοποίησε για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Οι έξι πρώτες αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας 2003/96 έχουν ως εξής:

«(1) Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/81/ΕΟΚ [του Συμβουλίου], της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή [(ΕΕ L 316, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 94/74/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 365, σ. 46)] και της οδηγίας 92/82/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή [(ΕΕ L 316, σ. 19), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 94/74], περιορίζεται στα πετρελαιοειδή.

2) Η έλλειψη κοινοτικών διατάξεων που να επιβάλλουν ελάχιστο φορολογικό συντελεστή για την ηλεκτρική ενέργεια και τα ενεργειακά προϊόντα, πλην των πετρελαιοειδών, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3) Η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η επίτευξη των στόχων άλλων κοινοτικών πολιτικών απαιτούν τον καθορισμό ελαχίστων επιπέδων φορολογίας σε κοινοτική κλίμακα για τα περισσότερα ενεργειακά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και του άνθρακα.

4) Οι σημαντικές διαφορές στα εθνικά επίπεδα φορολογίας της ενέργειας που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να αποδειχθούν επιζήμιες για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

5) Ο καθορισμός των δεόντων κοινοτικών ελαχίστων επιπέδων φορολογίας θα επιτρέψει τη μείωση των υφισταμένων διαφορών στα εθνικά επίπεδα φορολογίας.

6) Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συνθήκης [ΕΚ], οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να εντάσσονται στη χάραξη και την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96 ορίζει ότι τα κράτη μέλη επιβάλλουν φορολογία στα ενεργειακά προϊόντα και την ηλεκτρική ενέργεια σύμφωνα με την οδηγία αυτή.

5 Η παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του άρθρου 2 της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου, προβλέπει ότι, για τους σκοπούς της οδηγίας, ο όρος «ενεργειακά προϊόντα» αναφέρεται στα προϊόντα «που υπάγονται στους κωδικούς 2701, 2702 και 2704 έως 2715 της ΣΟ», όπως αυτοί περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) 2031/2001 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2001, που τροποποιεί το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο (ΕΕ L 279, σ. 1), ήτοι, μεταξύ άλλων, στο πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως που εμπίπτει στην κλάση 2710 της εν λόγω Συνδυασμένης Ονοματολογίας (στο εξής: ΣΟ).

6 Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96, «[τ]α επίπεδα φορολογίας που επιβάλλουν τα κράτη μέλη στα ενεργειακά προϊόντα και στην ηλεκτρική ενέργεια τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 2 δεν μπορούν να είναι χαμηλότερα από τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία».

7 Τα άρθρα 7 έως 10 της οδηγίας 2003/96 προβλέπουν ότι, από 1ης Ιανουαρίου 2004, τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που εφαρμόζονται στα καύσιμα κινητήρων και θερμάνσεως καθώς και στην ηλεκτρική ενέργεια καθορίζονται σύμφωνα με το παράρτημα Ι της ίδιας αυτής οδηγίας.

8 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Εκτός από τις γενικές διατάξεις που προβλέπονται στην οδηγία 92/12/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ L 76, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2000/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2000 (ΕΕ L 193, σ. 73)] σχετικά με τις απαλλασσόμενες χρήσεις των φορολογητέων προϊόντων και με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τα ακόλουθα προϊόντα από τη φορολογία, υπό τις προϋποθέσεις που θα ορίσουν προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή και απρόσκοπτη εφαρμογή των απαλλαγών αυτών και να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή ή η κατάχρηση:

α) ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για τη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν, για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής, να επιβάλουν στα προϊόντα αυτά φορολογία χωρίς να υποχρεούνται να τηρούν τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που θεσπίζει η παρούσα οδηγία. Στην περίπτωση αυτή, η φορολογία αυτών των προϊόντων δεν λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της τήρησης του ελαχίστου επιπέδου φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας που καθορίζεται στο άρθρο 10.»

9 Το άρθρο 21, παράγραφος 5, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/96 ορίζει τα εξής:

«Μια οντότητα η οποία παράγει ηλεκτρική ενέργεια για δική της χρήση θεωρείται ως διανομέας. Παρά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάσσουν αυτούς τους μικρούς παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας εφόσον φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αυτής της ηλεκτρικής ενέργειας.»

10 Το άρθρο 28, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 2003/96 προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ώστε να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2003. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από την 1η Ιανουαρίου 2004, εκτός από τις διατάξεις του άρθρου 16 και του άρθρου 18, παράγραφος 1, τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν από την 1η Ιανουαρίου 2003.

3. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος που γίνεται αυτή η αναφορά ορίζεται από τα κράτη μέλη.»

11 Το άρθρο 30 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Παρά το άρθρο 28, παράγραφος 2, από τις 31 Δεκεμβρίου 2003 καταργούνται οι οδηγίες 92/81/ΕΟΚ και 92/82/ΕΟΚ.»

Η εθνική νομοθεσία

12 Ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών (Mineralölsteuergesetz), της 21ης Δεκεμβρίου 1992 (BGBl. 1992 I, σ. 2185, στο εξής: νόμος περί φορολογίας των

πετρελαιοειδών), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1 — Ορισμοί

1) Στο φορολογικό έδαφος, τα πετρελαιοειδή υπόκεινται στον φόρο πετρελαιοειδών […]

2) Πετρελαιοειδή κατά την έννοια του νόμου είναι:

[…]

4. τα εμπορεύματα της κλάσεως 2710 της [ΣΟ],

Άρθρο 2 — Κανονικοί φορολογικοί συντελεστές, ορισμοί.

1) ο φόρος ανέρχεται

[…]

4. για 1 000 λίτρα πετρελαίου εσωτερικής καύσεως της διακρίσεως 2710 00 69 της [ΣΟ]

a) με περιεκτικότητα σε θείο άνω των 10 mg/kg, σε 485,70 ευρώ,

b) με περιεκτικότητα σε θείο μέχρι 10 mg/kg, σε 470,40 ευρώ […]»

13 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, σημείο 3, του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας (Stromsteuergesetz), της 24ης Μαρτίου 1999 (BGBl. 1999 I, σ. 378), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, προέβλεπε ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται σε εγκαταστάσεις με ανώτατη ονομαστική ηλεκτρική ισχύ δύο μεγαβάτ απαλλάσσεται, υπό ορισμένους όρους, από τον φόρο αυτόν.

14 Ο νόμος περί φορολογίας της ενέργειας (Energiesteuergesetz), της 15ης Ιουλίου 2006 (BGBl. 2006 I, σ. 1534, στο εξής: νόμος περί φορολογίας της ενέργειας), που τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2006, κατάργησε από την ημερομηνία αυτή, παραπέμποντας ρητά στην οδηγία 2003/96, τον νόμο περί φορολογίας των πετρελαιοειδών. Ο νόμος αυτός προβλέπει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1 — Φορολογικό έδαφος, ενεργειακά προϊόντα

1) Στο φορολογικό έδαφος, τα ενεργειακά προϊόντα υπόκεινται στον φόρο ενέργειας. […]

2) Κατά την έννοια του παρόντος νόμου, τα ενεργειακά προϊόντα είναι:

[…]

2. τα εμπορεύματα των κλάσεων […] 2704 έως 2715 της [ΣΟ]

[…]

Άρθρο 2 — Φορολογικός συντελεστής

1) Ο φόρος ανέρχεται

[…]

4. για 1 000 λίτρα πετρελαίου εσωτερικής καύσεως των διακρίσεων 2710 19 41 έως 2710 19 49 της [ΣΟ]

a) με περιεκτικότητα σε θείο άνω των 10 mg/kg, σε 485,70 ευρώ,

b) με περιεκτικότητα σε θείο μέχρι 10 mg/kg, σε 470,40 ευρώ

[…]

3) Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 και 2, ο φόρος ανέρχεται

1. για 1 000 λίτρα πετρελαίου εσωτερικής καύσεως δεόντως επισημασμένου των διακρίσεων 2710 19 41 έως 2710 19 49 της [ΣΟ]

a) με περιεκτικότητα σε θείο άνω των 50 mg/kg,

έως τις 31 Δεκεμβρίου 2008, σε 61,35 ευρώ,

από 1ης Ιανουαρίου 2009, σε 76,35 ευρώ,

b) με περιεκτικότητα σε θείο μέχρι 50 mg/kg, σε 61,35 ευρώ,

[…]

όταν τα ενεργειακά προϊόντα χρησιμοποιούνται ως καύσιμο ή για την κίνηση αεριοστροβίλων και κινητήρων καύσεως σε εγκαταστάσεις υπαγόμενες σε προτιμησιακό καθεστώς κατά την έννοια των άρθρων 3 και 3a ή όταν παραδίδονται για τους σκοπούς αυτούς […]

Άρθρο 3 — Εγκαταστάσεις υπαγόμενες σε προτιμησιακό καθεστώς

1) Οι υπαγόμενες σε προτιμησιακό καθεστώς εγκαταστάσεις είναι σταθερές εγκαταστάσεις

   1. των οποίων η μηχανική ενέργεια χρησιμοποιείται αποκλειστικά προς παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

[…]

Άρθρο 53 — Απαλλαγή από τον φόρο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και τη συνδυασμένη παραγωγή ενέργειας και θερμότητας

1) Χορηγείται απαλλαγή από τον φόρο κατόπιν αιτήσεως, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 2, για τα ενεργειακά προϊόντα που αποδεδειγμένα έχουν φορολογηθεί και τα οποία χρησιμοποιήθηκαν

   1. για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σταθερές εγκαταστάσεις

   […]

   Αν, στην περίπτωση που προβλέπει η πρώτη περίοδος, η μηχανική ενέργεια που παράγεται στην εγκατάσταση εξυπηρετεί και άλλους σκοπούς πέραν της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, απαλλαγή από τον φόρο χορηγείται μόνον για το μέρος εκείνο των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

2) Η παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, σημείο 1, ισχύει μόνο για τις εγκαταστάσεις ονομαστικής ηλεκτρικής ισχύος άνω των [δύο] μεγαβάτ.

3) Δικαιούχος της απαλλαγής είναι όποιος χρησιμοποίησε τα ενεργειακά προϊόντα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

15 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης έχει την εκμετάλλευση του αερολιμένα Κολωνίας-Βόννης (Γερμανία). Για την τροφοδοσία των αεροσκαφών με ηλεκτρικό ρεύμα, η προσφεύγουσα χρησιμοποιεί σταθερές ηλεκτρογεννήτριες. Για την παραγωγή του ρεύματος, η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε, κατά το ημερολογιακό έτος 2004, 585 642 λίτρα φορολογηθέντος πετρελαίου εσωτερικής καύσεως.

16 Στις 30 Δεκεμβρίου 2005, η εν λόγω προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση στο Hauptzollamt Köln για την επιστροφή του φόρου αυτού επικαλούμενη το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96.

17 Στις 18 Ιανουαρίου 2006, η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με το αιτιολογικό, αφενός, ότι ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών δεν προβλέπει επιστροφή του φόρου στην περίπτωση χρησιμοποιήσεως φορολογουμένου πετρελαίου εσωτερικής καύσεως για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και, αφετέρου, ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96 δεν έχει άμεσο αποτέλεσμα.

18 Μετά την άκαρπη διεξαγωγή της διοικητικής διαδικασίας, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή ενώπιον του Finazgericht Düsseldorf.

19 Στην απόφαση περί παραπομπής, το δικαστήριο αυτό παρατηρεί ότι, με την απόφαση της 10ης Ιουνίου 1999, C-346/97, Braathens (Συλλογή 1999, σ. I-3419, σκέψεις 29 έως 31), το Δικαστήριο δέχθηκε το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 92/81. Η διατύπωση του εισαγωγικού εδαφίου του εν λόγω άρθρου 8, παράγραφος 1, είναι ανάλογη της διατυπώσεως του εισαγωγικού εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 14 της οδηγίας 2003/96. Εξάλλου, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 92/81 προβλέπει, όπως και το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, σαφή και ακριβή υποχρέωση απαλλαγής.

20 Το εν λόγω δικαστήριο διερωτάται, ωστόσο, μήπως ο ανεπιφύλακτος και ακριβής χαρακτήρας του εν λόγω άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, αναιρείται από το γεγονός ότι, σύμφωνα με τη δεύτερη περίοδο της διατάξεως αυτής, τα κράτη μέλη μπορούν να φορολογήσουν τα ενεργειακά προϊόντα «για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής». Συναφώς, το δικαστήριο αυτό παρατηρεί ότι, καίτοι οι λόγοι αυτοί, οι οποίοι βεβαίως δεν καθορίζονται από την οδηγία 2003/96, φαίνεται να παρέχουν στον εθνικό νομοθέτη διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή των ενεργειακών προϊόντων που θα αποφασίσει ή όχι να φορολογήσει, παραμένει απολύτως δυνατόν να διαπιστωθεί κατά πόσον ο νομοθέτης αυτός έκανε ή όχι χρήση της αρμοδιότητας που του απονέμει το εν λόγω άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄. Ωστόσο, στα νομοθετήματα με τα οποία τροποποιήθηκε στη συνέχεια ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών ή στις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες δεν υπάρχει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι βούληση του εθνικού νομοθέτη ήταν να διατηρηθεί, για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής, η φορολογία του πετρελαίου εσωτερικής καύσεως που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Συνεπώς, ο εθνικός νομοθέτης παρέμεινε απλώς αδρανής ως προς το θέμα αυτό και δεν μετέφερε εμπροθέσμως στην εσωτερική έννομη τάξη τις διατάξεις του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96. Η μεταφορά αυτή πραγματοποιήθηκε μόλις με τη θέσπιση του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2006.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Finanzgericht Düsseldorf αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της [οδηγίας 2003/96] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μπορεί να επικαλεστεί απευθείας τη διάταξη αυτή μια επιχείρηση η οποία χρησιμοποίησε φορολογούμενο πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως της κλάσεως 2710 της [ΣΟ] για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και υπέβαλε αίτηση για επιστροφή του φόρου;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

22 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, καθόσον προβλέπει την απαλλαγή των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον φόρο που προβλέπει η οδηγία αυτή, έχει άμεσο αποτέλεσμα, οπότε ένας ιδιώτης μπορεί να το επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων στο πλαίσιο διαφοράς, όπως αυτή της κύριας δίκης, μεταξύ αυτού του ίδιου και των εθνικών τελωνειακών αρχών, προκειμένου να εμποδίσει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως ασυμβίβαστης προς τη διάταξη αυτή.

23 Κατά πάγια νομολογία, σε όλες τις περιπτώσεις που οι διατάξεις μιας οδηγίας είναι, από άποψη περιεχομένου, απαλλαγμένες αιρέσεων και αρκούντως ακριβείς, οι ιδιώτες μπορούν να τις επικαλούνται κατά του κράτους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, είτε όταν το κράτος αυτό παρέλειψε να μεταφέρει εμπροθέσμως την οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο είτε όταν προέβη σε πλημμελή μεταφορά της (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 1991, C-6/90 και C-9/90, Francovich κ.λπ., Συλλογή 1991, σ. I-5357, σκέψη 11· της 11ης Ιουλίου 2002, C-62/00, Marks & Spencer, Συλλογή 2002, σ. I-6325, σκέψη 25, καθώς και της 5ης Οκτωβρίου 2004, C-397/01 έως C-403/01, Pfeiffer κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-8835, σκέψη 103).

24 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, ήτοι μετά τη λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 2003/96 στην εσωτερική έννομη τάξη, την οποία καθόρισε το άρθρο 28, παράγραφος 1, δηλαδή στις 31 Δεκεμβρίου 2003, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν είχε θεσπίσει ειδικά εθνικά μέτρα για τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο γερμανικό δίκαιο. Τέτοια μέτρα μεταφοράς θεσπίστηκαν μεταγενέστερα με τον νόμο περί φορολογίας της ενέργειας, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2006.

25 Είναι επίσης δεδομένο ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν είχε, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, κάνει χρήση της δυνατότητας που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, το οποίο της επιτρέπει να θεσπίσει, κατά παρέκκλιση από το καθεστώς απαλλαγής που καθιερώνει η πρώτη περίοδος, ένα καθεστώς φορολογίας «για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής» όσον αφορά τα ενεργειακά προϊόντα, όπως το πετρέλαιο εσωτερικής καύσεως, που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι το

φορολογικό καθεστώς που ίσχυε τότε στο κράτος μέλος αυτό δεν υπαγορευόταν από τέτοιους λόγους, αλλά περιοριζόταν στο να μεταφέρει, στο εθνικό δίκαιο, το καθεστώς φορολογίας των πετρελαιοειδών που προβλεπόταν προηγουμένως από τις οδηγίες 92/81 και 92/82.

26 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ωστόσο, η Ιταλική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η προθεσμία μεταφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 28, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 δεν είχε εφαρμογή στις διατάξεις οι οποίες, όπως το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, δεύτερη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας, παρέχουν δυνατότητα επιλογής στα κράτη μέλη.

27 Ωστόσο, η επιχειρηματολογία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, το άρθρο 28, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 προβλέπει σαφέστατα ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία εθνικά μέτρα για να συμμορφωθούν προς την οδηγία αυτή το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2003, χωρίς να διακρίνει αναλόγως των διατάξεων της οδηγίας. Εξάλλου, και εν πάση περιπτώσει, δεν αμφισβητείται ότι ο νόμος περί φορολογίας της ενέργειας, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2006, με σκοπό τη μεταφορά των διατάξεων της οδηγίας 2003/96 στο γερμανικό δίκαιο, δεν ενεργοποίησε τη δυνατότητα που προβλέπει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, δεύτερη φράση της εν λόγω οδηγίας, οπότε το ζήτημα της διάρκειας της προθεσμίας που τάχθηκε στα κράτη μέλη για τη μεταφορά της τελευταίας αυτής διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο δεν ασκεί καμία επιρροή στις απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στο αιτούν δικαστήριο.

28 Υπό τις περιστάσεις αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζουν η προσφεύγουσα της κύριας δίκης και η Επιτροπή, το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, αφενός, έχει, από άποψη περιεχομένου, αρκούντως ακριβή χαρακτήρα και, αφετέρου, αν είναι απαλλαγμένο αιρέσεων, ώστε να μπορούν οι ιδιώτες να το επικαλούνται απευθείας έναντι των αρχών του οικείου κράτους μέλους όσον αφορά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το κράτος αυτό δεν είχε ακόμα, μετά τη λήξη της προθεσμίας του άρθρου 28, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, μεταφέρει την οδηγία αυτή στην εσωτερική έννομη τάξη του.

29 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, καθόσον επιβάλλει στα κράτη

μέλη την υποχρέωση να μην υποβάλλουν στον φόρο που προβλέπει η οδηγία αυτή τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, είναι αρκούντως ακριβές, εφόσον καθορίζει με σαφήνεια τα προϊόντα που εμπίπτουν στην απαλλαγή (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1982, 8/81, Becker, Συλλογή 1982, σ. 53, σκέψη 27, και προμνησθείσα απόφαση Braathens, σκέψη 31).

30 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, από τη νομολογία προκύπτει ότι το γεγονός ότι μια διάταξη οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη δυνατότητα επιλογής δεν αποκλείει αναγκαστικά το να μπορεί να καθοριστεί με επαρκή ακρίβεια, βάσει και μόνον των διατάξεων της οδηγίας, το περιεχόμενο των δικαιωμάτων που απονέμονται στους ιδιώτες (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Francovich κ.λπ., σκέψη 17, και απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1997, C-253/96 έως C-256/96, Kampelmann κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-6907, σκέψη 39).

31 Έτσι, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι ο ανεπιφύλακτος χαρακτήρας μιας υποχρεώσεως απαλλαγής ουδόλως αναιρείται από το περιθώριο εκτιμήσεως που επιφυλάσσει στα κράτη μέλη η εισαγωγική φράση διατάξεως, όπως αυτή του άρθρου 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96, σύμφωνα με την οποία οι απαλλαγές χορηγούνται από τα κράτη μέλη «υπό τις προϋποθέσεις που θα ορίσουν προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή και απρόσκοπτη εφαρμογή των απαλλαγών αυτών και να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή ή η κατάχρηση». Πράγματι, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αντιτάξει σε φορολογούμενο, που είναι σε θέση να αποδείξει ότι φορολογικώς υπάγεται πράγματι σε μία από τις απαλλασσόμενες βάσει της οδηγίας κατηγορίες, ότι δεν έχει θεσπίσει τις διατάξεις που έχουν ακριβώς ως σκοπό τη διευκόλυνση της εφαρμογής της εν λόγω απαλλαγής (βλ., κατ' αναλογία, προμνησθείσες αποφάσεις Becker, σκέψη 33, και Braathens, σκέψη 31· αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 2002, C-141/00, Kügler, Συλλογή 2002, σ. I-6833, σκέψη 52· της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-45/01, Dornier, Συλλογή 2003, σ. I-12911, σκέψη 79, καθώς και της 17ης Φεβρουαρίου 2005, C-453/02 και C-462/02, Linneweber και Ακριτίδης, Συλλογή 2005, σ. I-1131, σκέψη 34).

32 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από το καθού της κύριας δίκης και την Ιταλική Κυβέρνηση, το συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπεται από τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 στα κράτη μέλη να φορολογούν τα εν λόγω προϊόντα για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής. Πράγματι, αυτός ο περιορισμός του κανόνα της απαλλαγής έχει ενδεχόμενο χαρακτήρα, το δε κράτος μέλος που δεν έχει κάνει χρήση της δυνατότητας αυτής δεν μπορεί να επικαλεστεί τη δική του παράλειψη για να αρνηθεί να χορηγήσει σε φορολογούμενο την απαλλαγή την οποία νομίμως μπορεί αυτός να διεκδικήσει δυνάμει

της οδηγίας 2003/96 (βλ., κατ' αναλογία, προμνησθείσες αποφάσεις Kügler, σκέψεις 59 και 60, καθώς και Linneweber και Ακριτίδης, σκέψη 35).

33 Συνεπώς, η προβλεπόμενη από το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96 υποχρέωση απαλλαγής από τον φόρο που προβλέπει η οδηγία αυτή των ενεργειακών προϊόντων που προορίζονται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας είναι αρκούντως ακριβής και απαλλαγμένη αιρέσεων, ώστε να παρέχει στους ιδιώτες το δικαίωμα να την επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων προκειμένου να αντιταχθούν σε εθνική ρύθμιση ασυμβίβαστη προς αυτήν.

34 Κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα επιστροφής φόρων που έχουν εισπραχθεί από κράτος μέλος κατά παράβαση των κανόνων του κοινοτικού δικαίου αποτελεί συνέπεια και συμπλήρωμα των δικαιωμάτων που απονέμουν στους ιδιώτες οι κοινοτικές διατάξεις, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 9ης Φεβρουαρίου 1999, C-343/96, Dilexport, Συλλογή 1999, σ. I-579, σκέψη 23, της 8ης Μαρτίου 2001, C-397/98 και C-410/98, Metallgesellschaft κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-1727, σκέψη 84, καθώς και προμνησθείσα απόφαση Marks & Spencer, σκέψη 30).

35 Πρέπει ακόμα να παρατηρηθεί ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι διάδικοι της κύριας δίκης εξήγησαν, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Δικαστηρίου, ότι η ηλεκτρική ενέργεια που παράγει η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ενέπιπτε, κατά τον χρόνο των επίδικων πραγματικών περιστατικών, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, σημείο 3, του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας, της 24ης Μαρτίου 1999, όπως ίσχυε την εποχή εκείνη, το οποίο προέβλεπε, κατ' ουσίαν, την απαλλαγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγουν οντότητες των οποίων οι εγκαταστάσεις δεν υπερβαίνουν ορισμένο όριο ονομαστικής ηλεκτρικής ισχύος.

36 Λαμβανομένων υπόψη αυτών των στοιχείων, η Επιτροπή και το καθού της κύριας δίκης υποστήριξαν τότε, κατά την ίδια επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν θα ήταν σύμφωνο προς την οδηγία 2003/96 να απαλλάσσονται τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούσε η προσφεύγουσα της κύριας δίκης για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, εφόσον η παραγόμενη ενέργεια επίσης απαλλασσόταν από τον φόρο. Συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι, δυνάμει του άρθρου 21, παράγραφος 5, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/96, τα κράτη μέλη μπορούν μεν, παρά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας αυτής, να απαλλάσσουν από τον φόρο την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τους μικρούς παραγωγούς, υπό τον ρητό όμως όρο ότι φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης υποστήριξε, ωστόσο, ως προς το θέμα αυτό, ότι η

νομοθεσία με την οποία η εν λόγω οδηγία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη, κατά τη διάρκεια του 2006, καθιέρωσε ακριβώς έναν ειδικό συντελεστή φορολογίας, ο οποίος είναι ουσιωδώς χαμηλότερος από τον γενικό συντελεστή που ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης.

37 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο περιορίζεται να ερωτήσει το Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96 και ότι τα προμνησθέντα πραγματικά και νομικά στοιχεία, τα οποία αναφέρθηκαν και συζητήθηκαν για πρώτη φορά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν υπάρχουν ούτε στην απόφαση περί παραπομπής ούτε στις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν οι ενδιαφερόμενοι, ενώ, εξάλλου, οι κύριοι διάδικοι επιβεβαίωσαν, απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Δικαστηρίου, ότι αυτή η πτυχή της διαφοράς ουδέποτε εξετάστηκε κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στην κύρια δίκη.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, ελλείψει πιο συγκεκριμένων και λεπτομερών πληροφοριακών στοιχείων επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο θεωρεί ότι από τη δικογραφία που του έχει υποβληθεί δεν προκύπτει με επαρκή σαφήνεια ότι τα διάφορα αυτά στοιχεία ενδέχεται να είναι κρίσιμα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και, ως εκ τούτου, χρήσιμα στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο, φέροντας την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδώσει, βρίσκεται σε καλύτερη θέση για να εκτιμήσει τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως που του έχει υποβληθεί.

39 Συνεπώς, στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96, καθόσον προβλέπει την απαλλαγή των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον φόρο που προβλέπει η οδηγία αυτή, έχει άμεσο αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι ένας ιδιώτης μπορεί να το επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων —όσον αφορά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το οικείο κράτος μέλος δεν είχε μεταφέρει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, την οδηγία αυτή στο εθνικό δίκαιο— στο πλαίσιο διαφοράς, όπως αυτή της κύριας δίκης, μεταξύ αυτού του ίδιου και των τελωνειακών αρχών του κράτους αυτού, προκειμένου να εμποδίσει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως ασυμβίβαστης προς τη διάταξη αυτή και, ως εκ τούτου, να επιτύχει την επιστροφή φόρου αντίθετου προς την εν λόγω διάταξη.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, καθόσον προβλέπει την απαλλαγή των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τον φόρο που προβλέπει η οδηγία αυτή, έχει άμεσο αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι ένας ιδιώτης μπορεί να το επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων —όσον αφορά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το οικείο κράτος μέλος δεν είχε μεταφέρει, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, την οδηγία αυτή στο εθνικό δίκαιο— στο πλαίσιο διαφοράς, όπως αυτή της κύριας δίκης, μεταξύ αυτού του ίδιου και των τελωνειακών αρχών του κράτους αυτού, προκειμένου να εμποδίσει την εφαρμογή εθνικής ρυθμίσεως ασυμβίβαστης προς τη διάταξη αυτή και, ως εκ τούτου, να επιτύχει την επιστροφή φόρου αντίθετου προς την εν λόγω διάταξη.

(υπογραφές)